

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. II. - Omnia verba [non substantiam, sed accidens significantia], aut passiva. Rejiciuntur neutra, & communia, & commentitive Grammaticorum species

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

ritur currere, & cursum est currere. Et hæc Prisciani fuit doctrina, quam tu nullo modo es assequutus. A Prisciano stat Linacer lib. 6. quum agit de Ellipsi. Appellativum, inquit, aliquid ejusdem significationis, cum absolutivum, casu-
 vorumque neutrorum passivis iis, que nos genus vocamus tertium passivorum, subaudiri, Apollonio, ac Prisciano placere video; ut quum sedetur, sessio; quum curritur, cursus. Quod si quem tantorum virorum auctoritas movet, non video, cur is verba hujusmodi impersonalia statuatur, potius quam personalia per defectum nominativi, qui videlicet certus est, & propterea non apponitur: nam qui ab hoc ejusdem significationis nominativo diversus est, is, utpote incertus, plane proferendus est. Ovidius; Jam tertia virginitas, Martial. Tota mihi dormitur hyems. Horat. Magna, minorve foro si res certabitur unquam. Hactenus ille. nunc ad activorum disputationem transeamus.

C A P. II.

Omnia verba, [non substantiam, sed acci-
 dens significantia] esse activa, aut pas-
 siva. Rejiciuntur Neutra, & com-
 munitia; & commentitice Gram-
 maticorum species.

GRammatici nescio quo errore inducti, verba omnia in quinque genera diviserunt, Activum, Passivum, Neutrum, Commune, Deponens. Nobis autem, inquit Cæsar Scaliger, satis sit, universum verborum ambitum in duo dividere, que actionem, & passionem significant; quemadmodum horum utrumque ad unum, quippe

quippe ad ipsum EST, quod est utriusque radix, & fundamentum. Hanc Scaligeri rationem sic confirmare possumus; Philolopia, id est, recta, & incorrupta iudicandi ratio, nullum concedit medium inter agere, & pati: omnis namque motus aut actio est, aut passio; imo, si rem penitus inspicias, actio, & passio nihil differunt, nisi ratione quadam, sicut *Acclve*, & *declve*, id quod docet Aristotel. 3. Physi. cap. 3. Quare quod in rerum natura non est, ne nomen quidem habebit. Nihil enim agens, inquit Cicero, ne cogitari quidem potest quale sit: idem secundo De natura Deor. Mibi, inquit, qui nihil agit, esse omnino non videtur. * Quid igitur

2. Acad.

* Quid igitur agant verba Neutra &c. Idem saltem, quod Nomina Neutra, quae utique nec Masculini, nec Feminini sunt Generis, quam tamen item in rerum natura aliud Genus non sit. Distinctionis causa inventae sunt haec vocabulorum appellationes in arte Grammatica, quia quoddam discrimen occurrebat in natura significationis vocabulorum, & ita proprie & κατ' ἐξοχην verba Activa sunt dicta, quibus significatur actio unius in aliud, quaeque ideo Accusativum requirunt, quo, ut ait ipse Vossius de Construct. cap. 21. *actionis objectum vel effectum nominatur*. Neutra ergo sunt ex sententia Grammaticorum, quibus nec actio unius in alterum, nec passio unius ab alio designatur, quaeque usu vulgari accusativum sibi addidum non habent, quia eorum actio proxime accedit ad habitum animi vel corporis, certe per se ipsa sine alio extra se objecto aut effectu absolvitur: unde & *Aboluta* vocantur. Et ego sane, ut vere dicam, minime ineptam arbitror in indaganda significatione & natura verborum, distinctionem *Stans permanentis & transeuntis*, quam hoc capite ita prorsus rejicit Auctor. Etenim aliud longe est *sedere, iacere, dormire, alere*, &c. aliud *verberare, amare, docere, legere* &c. Illorum enim actio, quia non exercitur in alium, nihil extra se producit, sed ab & in uno eodemque homine fit & absolvitur, nullum utique requirit patientem, & proinde *permanens* in agente concipi debet, & recte etiam dici potest: cum e contrario isto

istorum actio semper tendat in objectum suum vel effectum, quæ sunt extra ipsum agentem, atque idcirco *transiens* non incommode appellatur. Ut adeo alia sit illorum actionis vel significationis natura, alia horum: & illorum quidem vel non appellanda sit actio, vel in arte saltem Grammatica statui debeat actio sine relato passionis, quicquid ex philosophia in contrarium disputet Sanctius. Certe usus ipse in Lingua Latina apertissime istiusmodi diversas actiones verbis hanc in rem de industria formatis distinxit. Nam postquam habuit jam verba *calendi, suspendi* &c. formavit tamen *calefacere, suspendere* &c. Quorsum? nisi ut ab actione illorum, si modo ea sit actio appellanda, distinguatur alia & diversa actio his verbis proprie eam in rem formatis. Et hæc causâ, quare idem usus linguarum quibusdam verbis semper addat Accusativum, vel quod Accusativi vicem obtinet, aliis nunquam: seu, ut Sanctius diceret, quibusdam adjungat Accusativum alienum & varium, quo patiens designatur, in aliis intelligi velit cognatum, qui nihil significat. Interim haud prorsus repugno, quo minus omnia verba in O exentia censeantur Accusativum qualemcunque desiderare, qui in Verbis transentem actionem significantibus, & proinde varium admittentibus, exprimat, in aliis, quia extra ipsum agentem nihil est, quod isto casu exprimi necesse sit, & quia idcirco in singulis verbis semper ille unus idemque esse debet, per Ellipsin omitatur. Ut ne repugnem, facit vel maxime, immo unice, quod ab omnibus verbis, quæ *Neutra* appellantur, potest formari tertia persona passivæ formæ, ut apud Terent, Eun. *Quid agitur? statur.* Sic ergo & *jacetur, caletur, dormitur* &c. dici sane queunt. Plant. Trucul. l. 1. 45. *Plus est seotiorum, quam muscarum, cum caletur maxime.* In his autem intelligi sane videtur Nominativus, cuius suppressi eadem est ratio, quæ est Accusativi in verbis Activæ formæ similiter suppressi; adeo ut, si censemus hic desiderari Nominativum, etiam necessario statuere debeamus illic desiderari Accusativum istius Nominativi. Ceteroqui quod aliquando reperitur Accusativus Cognatus verbis additus, id sane per se nihil me moveret. Nam iste quidem casus non magis directe & proxime regitur semper à Verbo, quam cognatus Ablativus; seu æque ac hic sæpe pendet à præpositione, & significat aliquando simpliciter modum rei, vel Emphaticam intentionem. Modum significari patet ex eo, quod plerumque reperitur cum epitheto, quo manifeste modus eei designatur, & ut designari queat, requiritur utique

cog-

cognatum verbi Nomen Substantivum, cui addi possit illud epitheton Quum sine Epitheto occurrit, plerumque majorem solummodo Emphasin declarat, æque ac in Lingua Orientali מוֹת מוֹת מוֹת *moriendo morieris*: in Lingua Græca *ὄνομα ἴδιον* *Æl. Var. Hist. VIII. 15. ἴδιον ἴδιον* *Act. VIII. 34.* in Latina *parce parcus* apud Plaut. Aulul. quod male mutat Meursius in Mantissa cap. 4. Et sic *memoria meminisse, vitâ vivere, mori morte*, quo eodem plane sensu & modo dicitur etiam *moris mortem*, ut scilicet Accusativus regatur à *inpressa* sua præpositione. quæ est *κατά*, æque ac Ablativus à sua. Nec tamen hæc à me disputantur, ut rejiciam prorsus & ubique proximam Accusativi Cognati rectionem à suo Verbo. Nam revera *jurare injurandum, ludere ludam*, & similia manifesto sunt ejus constructionis. Verum ut ostendam, nullam mihi esse causam admittendam in Verbis Neutris Cognati Accusativi Ellipseos, quod ille aliquando exprimitur, quum aliter exponi possit & sæpe etiam debeat: Sed quod reperiantur istorum Verborum Impersonalia Passiva, quæ ut ipsa non videntur construi posse sine Nominativo, sic istam Accusativi licet non necessarii confirmare videntur Ellipsin. Abque his si esset, sine ulla hæsitacione admitterem ego in Linguam Latinam Verba Neutra seu *Absoluta*, nullum Accusativum vel expressum vel intellectum desiderantia, siquidem Natura & usus plerumque saltem linguarum distinxisse videtur significationes Verborum in significatione actionis vel *transiensis* in alium vel *permanentis* in se ipsa: cujus posterioris significationis verba plerumque etiam in Lingua Latina sine Accusativis enunciantur, & semper enunciari possunt, quippe quum Accusativus ille Cognatus si maxime addatur, nihil faciat ad significationem rei, propter quam tamen inventa sunt singula vocabula, & ipsæ Linguae. Sed tamen vel sic admittenda pene censeam verba illa Neutra per se sine Accusativo subsistentia. Nam & à *sum*, quod verbum est substantivum, & proinde vere Neutrum ac *Absolutum*, formari potest *Estur*, sicuti patet ex composito *Potestur, poteratur*, quorum exempla vide apud Voss. Anal. III 36. Jam sicuti hoc non evincit, *id sum* esse verbum Activum, sic nec *caletur, statur* &c. evincere prorsus videntur, *caleo sto* &c. vere esse Activa, quæ Accusativum requirant, quum veteres videantur sæpe illa impersonalia passiva formavisse, ut non semper ita accurrere attenderint constructioni seu rationi Grammaticæ, id quod non semper eos fecisse, sæpius antea ostendi, & mox iterum probabo. Atque idcirco, in primis si re-

Spon.

igitur agent verba neutra, si nec activa, nec passiva sunt? nam si agit, aliquid agit; si vivit, aliquo vivit: cur enim concedas rem agentem in verbis, quæ neutra vocas, si tollis quid agant? An nescis omnem causam efficientem debere necessariò effectum producere? Deinde etiam effectum non posse consistere sine causa? Quanto rectius Aristoteles, qui libro primo de generatione & interitu asserit, *in omni actio-*

ne
spond-
rent ad interrogationem factam per Verbum passivum, concinnius sibi visi sunt ejusdem formæ verbum adhibere, etiamsi illud ceteroqui, nec ejus significato haberet aut admitteret Passivum. Ut adeo Tertius ad *Quid agitur?* maluerit eodem modo respondere, *fiatur*, pro, ego sto. Plaut. *Perf. 1. 1. 17* ad eandem interrogationem, *Vivunt*, pro ego vivo, pro quo etiam dixisse potuisset *Estur*. Et sic porro alii pro, homines valent, dixerunt *caletur*, licet ceteroquin horum & similibus passiva non magis sint in usu, nec concipi queant, quam *est* *Som.* nec in iis justa sit habita ratio perpetuæ ceteroqui verborum constructionis, quæ Nominativam ante se exigit. Sed & si maxime omnia in O. executione requirerent plane Accusativam, non tamen vel sic semper in Neutris intelligerem Cognatum, sed sæpissime etiam Reciprocum, cujus Ellipsis in lingua Latina frequentissima est, etiam in Verbis, quæ natura & usu suo actionem transeuntem notant, sed quæ etiam neutraliter sæpe per istam Ellipsin videntur poni. Tale est vulgatum illud, *quod bene vertat* Sueton. *Calig. 50.* *Amatorio medicamentis, sed quod in furorem verteret.* Sic Aug. cap. 98. *Exercens Ebohi.* Sall. 1. *Histor.* in oratione Philippi, *Ignoscendo Populi R. Magnitudinem auxisset.* Ita *tou-rré, lavare, g-ssare*, & quamplurima similia in significatu neutrali passivi occurrunt Vide Rivium, & Manur ad Sall. *Catil. 6.* Putschium ad *Tug. 104.* & maximè Vossium *Anal. III. 2.* Utcunque sit, prorsus censeo posse retineri in arte Grammatica appellationem *Neutorum*, ut quoniam usu constructionis, & natura significationis distincta sunt ab aliis, quæ actionem transeuntem notant, & quorum significatio non potest concipi, nisi cum Accusativo, in quem tendat actio, secus quam se res habet in illis, ut, inquam, proinde etiam appellatione aliqua distinguantur ab Activis, quasi *est* *est* ita dictis, Plura in hanc rem vide ad caput sequens

ne alterum esse quod agat, alterum quod patiatur.
A Philosophis, inquis, ista sumis; metuebam ne à lenonibus diceres; quasi ulla sit ars, quæ possit esse à ratione aliena. Itaque verba neutra neque ulla sunt, neque natura esse possunt, quoniam illorum nulla potest demonstrati definitio. Sed si Philosophos spernis, audi etiam Grammaticos antiquos. Priscianus; *Verbum est pars orationis cum temporibus, sine casu, agendi vel patiendi significativum.* Hac, cap. de inquit, *definitione omnia tam finita, quam infinita verba comprehenduntur; & neutra etiam, que dicuntur absoluta; & deponentia omnino naturaliter vel in actu sunt, vel in passione.* Eadem ferè Anton. Nebriff, lib. 3. *Verbum, inquit, est pars orationis declinabilis, cum modis, & temporibus, agendi vel patiendi significativa.* Apertius Cæsar Scalliger; *Quibus, inquit, manifestum est, verba neutra non esse ab activis sejuncta.* Fatentur itaque omnes, quum rationem admittunt ducem, verba tantum in activa, & passiva posse dividi. Sed statim revertuntur ad ineptias grammaticas, multa genera verborum comminiscetes, & quod pejus est, per terminationes in o, & or, dividentes; * quasi verborum

Neutra
 verba
 nulla
 sunt.

Lib. 8.
 verbo.

* *Quasi verborum natura per terminationes &c.]* Quidni, quum duplex sit natura verborum, activa & passiva, Linguae eam suis etiam terminationibus distinxerint, & cuique propriam dederint? Certe quum in Lingua Latina duplex solum modo sit terminatio verborum O & OR, prout etiam duplex solum modo est natura, ex sententia urique Sanctii, & quum altera sit propria verbis actionem quamcumque significantibus, altera vero isti, ut passio actioni, respondeat, & revera passionem notet, nulla est causa, quare per terminationes illas genera seu Naturam verborum dividere refugiamus. Sed ait Sanctius, multa in OR exeuntia, quæ Deponentia appellantur, activa

Activa omnino sunt. At ego vix dubitem, hæc quoque verba primitivo usu & significatione, sed quæ nunc nobis lateat, fuisse vere passiva. Nam duæ hæc terminationes videntur omnino duplici verborum naturæ: ex primo instinctu constanter & proprie respondisse. Quod autem posteriorum temporum usus immane quantum in nonnullis à primitiva eorum significatione & constructione recessisse nunc nobis videtur, id vero accidit etiam quamplurimis in aliis, adeo ut propria & prima significatio sæpe profus sit per recentiorem obliterata, & constructioni etiam propriæ successerit plane figurata, perpetuo sui usu speciem propriæ & nativæ præferens. Immo vero dum posteriores scriptores sæpe tantam attenderunt usui vocabulorum, qui suo tempore obtinebat, neque perpexerunt, aut indagaverunt nativam eorum significationem & constructionem, sæpe illi, prout phrasæ parum Grammaticæ interpretabantur, etiam longius errando processerunt, & eam verbis dedere constructionem, quæ neutiquam cum primitiva conveniret, & eorum significationem etiam aliquantulum inverteret. Quam dicitur *adire Regem*, certum est ex omnium sententia dici id per Ellipsin pro *adire ad Regem*, atque adeo Accusativum non regi proxime à Verbo. Sed tamen ipsi veteres plerique aliter eum accepere, ut patet ex eo, quod in passivis locutionibus eum converterunt in Nominativum, ut dixerint *Rex aditur*, & similia. Vide cap. seq. in voce *Ades* & Notas adv. *Ambulo*. Hoc vero, si rem recta ratione æstimes, primitus revera ortum ex errore Grammatico, sed tamen deinceps usu continuo, penes quem est jus & norma loquendi, abunde comprobatum. Similiter mutata etiam significatio, dum unius verbi occurrunt aliquando diversissimæ significationes, ab eadem tamen origine descendentes per varios ductus. *Luere* Latinis significat proprie lavare, & sic purgare, ut patet ex compositis. At vero ea significatio in desuetudinem abiit, & usu invaluit, ut hoc verbum quasi proprie designaret purgationem seu expiationem criminis, quæ sit sacrificio piaculari, redemptione pecuniaria, aut quacunq; poena. Hinc *luere culpam spiritu Phædr.* fab. 68. *Ut cades aliquis piaculo luertur* Liv. L. 26. Sic ergo recte & convenienter adhuc primitivæ significationi dicitur *luere peccatum*; at vero non ita recte porro, sed *καταχρηστικῶς* plane, *luere panam* dixerunt nonnulli, h. e. præstare, & solvere, atque ea ratione expiare culpam. Et hoc a deo invaluit, ut *luere* simpliciter in significatu solvendæ pecuniæ aut æris alieni frequentius sit positum, sic itaque & deponentia, licet primitus

mitus haud dubie fuerint passiva, pleraque nunc praefertunt significationem activam, frequenti olim usu figuratae locutionis, quae Accusativum addit passivis, sed quam ut propriam, tanquam Verbi activae significationis cum suo casu, acceperunt tandem nonnulli, & ita deinceps adhibuerunt, ac formaverunt, ut in plerisque non amplius figurate nunc possit exponi, & multum etiam desciverit à pristina Verbi sui significatione. Confirmatur hoc ex quibusdam, quae inter deponentia numerantur, & tamen maxime cum Ablativo, qui creditor significare ipsum Actionis objectum, construuntur, veluti *fruo, utor, fungor, vescor*. Haec enim & similia vere esse passiva per *to Vescor* demonstrari abunde potest. Explicatur id quidem, tanquam si proprie significet edere aliquid: & proinde etiam cum Accusativo junctum reperitur. Vide cap. seq. in *v. Vescor*. Sed tamen vel sic vere est passivum, & passivam habet naturam significationem, quae est hac vel illa re aut cibo ali, & sustentari in vita. Gell. IX. 4. *eos vesci avium & ferarum venatibus*. Et ibid. *nullo cibatu vescentem, sed spiritus fororum vigilantem*. Clarissime Ulpianus l. 33. Dig. de rebus auct. jud. poss. *Si bona pupilli creditores possidere caverint, admittuntur ex his fieri debet, vescendi pupilli causa, Vescendi h. e. ut alatur & sustentetur*. Manifeste hic videmus significationem verbi genuinam & passivam, quae etiam ratio, quare maxime cum Ablativo reperitur junctum. Et proinde Accusativus quando occurrit, explicandus is figurate, ut cum aliis passivis. Is ipse tamen si magis in hoc verbo fuisset frequentatus, mutasset tandem prorsus in opinionem hominum veram ejus significationem & constructionis rationem, sicuti revera jam coepit, dum verbum illud haberi jam coeptum pro deponenti, h. e. activae significationis & constructionis. Simile quidprehenditur in verbo *Censeri*. Dicitur enim passive vera *Censeri aliqua re*. Liv. I. 43. *Hae classis censebatur undecim millibus*. Scilicet ipsi quidem cives bona sua in censum deferrebant, sed à Magistratibus illa censebantur h. e. aestimabantur, si forte parum justo pretio ea detulissent: sed & si quid omitterent, cogi poterant à Censoribus, ut id quoque deferrent: & sic ipsi & patrimonium ipsorum, eo quoque *censeri* dicebatur, atque hinc ortum, ut homines etiam extra hunc proprie dictae censionis casum dicantur *censeri ea re*, cujus in ipsorum aestimatione habetur ratio. Sed usus obtinuit, ut pro Ablativo in istis locutionibus tum propriis, tum translatis etiam Accusativus, & crebro quidem adhiberetur, eodem

rum natura per terminationes, & accidentia, non per essentiam esset indicanda. An aliud est, *Afficio te injuria*, aliud, *prosequor te injuria?* & *ofcutor te*, & *basio te*? Activa hæc sunt omnia natura, quocunque sine terminentur: nam

tamen sensu, & constructionis ratione, ellipsi scilicet præpositionis. Quam tamen quia non observarunt Viri Doctissimi, verbum hoc passivum pro activo, & accusativum, tanquam si proxime ab eo regeretur, acceperunt, interpretando *cenferi*, per *in censum præsteri*, vel etiam per ipsum activum *cenferi*. Sic certe Lipsius ad Tacitum exposuit illud Ovidii, *Hanc probat, & primis dilectam semper ab annis Est inter comites Marcia censa suas*. Ait enim *Est censa pro Censur. Satis nove, immo antique, ut affectatus est regnum, pro affectatus &c.* Immo vero sensus est, Marcia adeo hanc dilexit, ut semper eam inter comites suas habuerit, & ita, quando fuit censa comitum suarum nomine, hujus quoque nomine inter illas fuerit censa, ut hujus quoque ratio fuerit habita in censu comitum Marcie. Dicitur autem *cenferi hanc rem*, eadem ratione, qua *expleri mentem, moveri vultum, purgari bilem, induci aures, aselli &c.* quæ Auctor infra adfert in Ellipsi præpos. *na*. Hæc verò documento sine, etiam viros doctissimos, verba vere passiva accepisse pro deponentibus per causam figuratæ locutionis, quam non perspiciebant, & ita nativam quoque significationem iis mutasse. Quod si id accidit hodie viris sedulo indagantibus linguæ Latinæ vim & naturam, multo facilius id evenisse necesse est plerisque Veterum, qui nondum constituta Grammatica, eam ejusque rationem in constructionibus ignorantes, nec investigantes, simpliciter ex usu vulgi loquebantur. Unde haud dubie factum, ut hodie ista, quæ dicuntur *Deponentia*, prorsus etiam videantur passivam significationem deposuisse, seu nihil amplius passivi tum in vulgari significatione, tum in constructione præ se ferre. Id quod tanto factum proclivius, quod, licet propria ipsorum verborum significatio mutetur ex passiva in activam, eadem tamen maneat quod ad sensum. Nam eodem recidit, sive *vescor cibum* exponas per, alor & sustentor cibo, sive per, edo cibum. Similiter *gravari matrem, prætoris*, idem est, sive interpretaris molestia affici & onerari ad conspectum matris vel prætoriorum, sive simpliciter, fastidiere matrem vel prætoriam.

nam quæ vocantur *Deponentia*, activa omnino sunt; neque enim ideo ita dicuntur, quia sint aliud genus ab activis, sed quia fuerunt aliquando *Communia*, quæ simul actionem, & passionem significarent; sed quia deposuerunt passivam significationem, dicta sunt *Deponentia*, quasi dicas, *Activa deponentia*. Quum igitur in usu fuerunt verba communia, nulla erant deponentia, nunc quia sunt deponentia, * nulla erunt communia: quis enim nunc latinè dicat; *Tu amplecteris a me*, & *tu oscularis à me*; & *liber interpretatur à præceptore*. Quod si dicas, reperiri aliqua participia in utraque significatione; dicam, id totum esse à me, qui affero aliquando fuisse verba communia, quorum vestigia remanent in aliquibus participiis. Quid, quod ex tuis deponentibus adducam participia passionem significantia? Ante Ciceronem multa verba fuerunt communia; unde ipse in officiis citat ex veteri poeta; *O domus Antiqua, quam dispari domino dominaris*. Inferit & Sallustius in Jugurtha orationem C. Memmii, in qua legitur; *quidquid sine sanguine civium ulcisci nequit*. Cicero in Oratore perfecto dixit; *Pes enim, qui adhibetur ad numeros, partitur in tria*. Partitur ibi passivum esse à Partio, dicendum est, non commune; quamquam mihi locus suspectus est, & fortasse legendum, *Numeros partitur*, id est, dividit. Itaque jam constat, omnia verba aut esse activa, aut passiva, ut ex Aristotele comprobavimus. Unde falsum est & illud, quod ex Categoriis Dialectici disputant, *inter agere, & pati*

O 2

* Nulla erunt communia] At Vide Voss. Anal. III 5. & 6. ubi & videbis exempla *tu amplecti* & *interpretari* in sensu passivo.

Deponentia sunt Activa

medium esse jacere, stare, & situm esse; nam si jacet, aut sedet, aut situs est, aliquid agit, sedet enim sessionem, & stat stationem: ego enim illas Categorias, sive prædicamenta Aristotelis non esse, multis argumentis possunt comprobare. Multò minus illa ferenda sunt apud Philosophos, & Theologos tritissima, nulla de actionibus permanentibus, & transeuntibus; nam si actio est, aliquid agit.

Turpiter lapsi multis modis Grammatici, qui verba seu activa, seu neutra, sive deponentia, in species partiti sunt. Primo quia species in grammatica non id, quod tu fingis, significant, sed id quod lib. I. cap. 3. significavimus. Deinde nemo est, qui non videat, verba primæ speciei, sive ordinem vocare malis, esse etiam vel sextæ, vel quartæ, & aliarum etiam esse posse; nam *amo te*, dicimus; & *insania est amare tanti*; & *id amo te*; & *æquid nos amas de fidicina istac*; & *ubi sunt qui amant à Lenone*, apud Plaut. Itaque si omnia verba sunt diversarum specierum, quid opus est his speciebus, id est tricis, & fallaciis? Dicam clarius, si omnia verba sunt omnium ordinum, aut si nullum verbum in his ordinibus habet propriam sedem, ita ut in aliam transire non possit, manifesta insania est iis speciebus puero- rum ingenia distorquere. Postremo in hoc maxime peccatur, quod etiam si verum sit, verba primæ classis regere accusativum, quoniam sit ille accusativus ignoratur: quid enim est apud Latinos; *Fœmina reponit genus, aut mas reponit genus*, nullo monstrante? Aut quis unquam dixit, *ego amo Deum, & Deus amatur à me*? * num etiam

* Num etiam dices] Nullam mihi constare causam, qua

etiam dices, *facio orationem*; & *do tibi damnum*, & multa hujusmodi. Ex optimis scriptoribus hæc discenda sunt, non ex arte grammatica: nec grammatica docet latinè loqui, sed Latinum sermonem ad artem refert, ut tu postea ex latina imitatione latinè loqui discas. Quum igitur, secluso verbo substantivo, omnia verba sint aut activa, aut passiva, intelligendum est, Activa omnia vel in varios transire accusativos; ut, *facere verba*; *fidem*, *finem*: vel in unicum præter tantum, id est, in suum; ut, *vivere vitam*; *Substantivum* *mori mortem*; *egere egestatem*; *furere furem*. de *trivium* quibus Ruffinianus Rhetor. lib. 2. sic ait; *Fi-sunt vel* *gura per pleonasmum*; ut, *Mortem occumbere*, *Activa,* *& obire diem*; *& vivere vitam*; *& pugnare pugnã*; *& ire iter*, in quibus sive *Passiva.* *vocas*, sive tollas accusativum, idem manet sensus, & totidem virtute vocabula enumerantur: idem enim est, *vivo*, & *vivo vitam*; idem, *careo pecuniarum*, & *careo caritatem pecuniarum*; idem est, *ego medici*, & *ego egestatem medici*: unde enim esset in passiva, *Egetur*, *Sedetur*, *Statutur*, nisi activè diceretur, *ego egestatem*, *sedeo sessionem*, *sto statum*, sive *stationem*? Sed jam nobis objicis, cur hos accusativos non invenimus? quia vitium esset apponere, vel saltem archaismus: nam olim frequens erat, *nocere noxam*; *servire servitatem*;

O 3

nunc

re non recte dici queat, *ego amo Deum*, supra ad pag. 7. sum restans. Similiter *facio orationem*, quidni ferri æque possit, ac dicitur *facio apologum* h. e. comminiscor, apud Plant. Stich. IV. 1. 64. Sic & Cic. de Sen. cap. 7. Sophocles ad summam senectutem tragedias fecit. Petron. Poëma, Et mortuo epigramata facere. Porro Phrasin damni dati confirmat utique celebris illa phrasia in Lege Aquilia, *Damni injuria dati*. Sed & sic Terent. Andr. I. 1. 116. *Nam si illum objurges, visa qui auxilium tulit, quid facias illi, qui dederit damnum aut malum.*

nunc nisi addendum sit adjectivum, pleonasmus erit: ut enim supervacuum est dicere, *Gaudemus gaudium*, ita necessario dicemus; *Tuum vel alienum gaudium gaudebimus*; *hunc furere furorem*; *consimilem ludere ludum*. & Græcis quidem, ut inquit Badius in commentariis, familiare est, omnibus verbis seu transitivis, seu absolutis, seu passivis, seu deponentibus, nomina substantiva ab eisdem deducta in accusativo casu subjicere.

Illud porro non est leviter advertendum, verba quæ uni tantum accusativo deserviunt; ut, *Vivo*, *Dormio*, posse multos alios recipere, dummodo per translationem idem significant quod proprius accusativus: rectè enim dicas de aliquo avaro; * *Vivit pecunias*, id est, tota illius vita nihil aliud est quam mera pecuniæ. Virg. *Corydon* † *ardebat Alexia*, id est, ardor, quem ardebat *Corydon*, erat *Alexis*, † [erat *Ignis*, quo conflagravit *Corydon*.] In sacris aptissime dictum est; *Terra germinat Salvatorem*. Sic dicimus; *Somniat thesaurum*.

Cic,

* *Vivit pecunias*] Haud scio, an quisquam ita sit locutus. Certe quod ex Cic. Fam. XIII. adfert Noster, alienissimum est, ut patebit ex loco plenius inspecto, qui ita se habet. *Est enim in eo cum virtus, cum studiis illis nostris, quibus antea delectabamur, nunc etiam vivimus*. Manifestum est quod *vivimus* non referri ad *studia*, sed ad *quibus*.

† *Ardebat Alexia*] Sic Gell. VII. 8. *Delphini pueros formidulanti miris & humanis modis arserunt*. Ceterum hic Accusativus per Ellipsin præpos. *cum* omnino explicandus. Et simile prorsus est, quod apud Comicos passim occurrit *deperire aliquem*. Plaut. Amph. I. 3. 19. *Te effugerim deperit*. Terent. Heaut. III. 2. 15. *Miime miros illi hinc si deperit*, h. e. si propter hanc, & ad hujus desiderium prorsus perit amore. Similiter expon. *Pallere Eupolidem* h. e. pallere propter & ad lectionem Eupolidis, vel fo te pallendo exhibere Eupolidem, ut nonnulla mox explicabimus.

Cic. lib. 13. epist. 28. Tum studia illa, quibus ante delectabamur, nunc etiam vivimus. Adrianus Turnebus lib. 10. cap. 1. Adversariorum, super illud Perfi; Iratum Eupolidem prægrandi cum fene palles. Audacter, inquit, dictum est, Pallere Eupolidem; ut si diceret, pallere pallorem, quod est, qui palles, quod tam impense illis poetis operam impenderes, ut decolorem contraxeris insano labore vultum. Hæc ille. Similia sunt; Alios suspirat amores; * Crepat sulcos, & vineta. de quibus suis locis. Advertendum insuper, accusativum cognatum, qui est in verbis simplicibus, posse etiam in compositis subintelligi; ut, abiit, interit, perit, scilicet, viam, vel iter.

C A P. III.

Enumerantur ordine Activa multa, quæ hæctenus credita sunt neutra impersonalia, vel deponentia.

Quoniam ex Aristotele citavimus, omnem motum, aut actionem, aut passionem esse, nihilque medium, quod neutrum possit verè appellari, consentaneum erit,

O 4

* Crepat sulcos & vineta] Hæc est Ellipsis, non in constructione, sed in sensu. Nam revera Accusativi hi proxime reguntur à Verbo, sed quod interpretandum cum Ellipsi rē dicere, memorare: Atque adeo erepat sulcos est cum crepitu memorare & jactare. Sic Plaut. Mil. III. 1. 57. Neque publicæ res clamo, neque leges crepo. Liv. I. 17. Fremere plebs multiplicatam servitutem. Sall. Jug. 104. Postquam errasse Regem, & Jugurtha scelere lapsam deprecari sunt. Sic excusare morbum &c. h. e. in excusando allegare, quamvis tamen hoc forsitan etiam per Ellipsin exponi queat. Ita vero Tac. An. V. 2. Magnitudinem negatarum excusavit. Et hinc Plaut. Afin. III. 1. 31. Excusatio mopia. Vide plura ad pag. 221. 223.